

การศึกษาการบริหารความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

A Study of Risk Management in the Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พีรวัฒน์ ชัยสุข^๑

พระครูโสภาสนนทกิตติ^๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและเพื่อศึกษาแนวทางในการจัดทำการบริหารความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์และการสอบถามโดยการบริหารความเสี่ยง ๖ ด้าน โดยการประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผลการการบริหารความเสี่ยงของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยครั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นข้อคำถามเป็น ๖ ประเด็น คือ ด้านการเงิน ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร ด้านการเรียนการสอน และด้านความมั่นใจทางการศึกษา อยู่ในระดับน้อย

๒. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง เมื่อพิจารณาประเด็นความเสี่ยง ๖ ด้านแล้ว ควรมีแนวทางในการบริหารปัจจัยและการควบคุมกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหายหรือขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการเงินและการเรียนการสอน ควรหาแนวทางในการลดระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่ส่วนงานยอมรับได้

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยง, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^๑คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (pchaisuk@gmail.com)

^๒เจ้าคณะอำเภอบางกรวย เจ้าอาวาสวัดจันทน์ นนทบุรี.

Abstract

The purpose of this research was to study the levels of risks and to create a guideline in risk management in the Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The data were collected from documents and interview in 6 items of risk management. The data were analyzed by means (X), standard deviation (S.D.) and content analysis. It was found that:

1. All 6 items in risk management of the Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University: finance, strategy, management, technology and communication, teaching and learning, and educational confidence were at the low level.

2. The comments and suggestions about the management risk, there should be ways in managing factors and controlling business operation to reduce the causes of each chance in damaging or lacking of efficiency. The risk in finance and teaching and learning should be reduced to an acceptable level of risks and a size of the damage.

Keywords: Risk Management, Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การบริหารความเสี่ยงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการบริหารสถาบันการศึกษา หรือสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานระดับกระทรวง ส่วนงานและหน่วยงานระดับจังหวัด อำเภอ หรือระดับท้องถิ่น ที่สืบเนื่องมาจากนโยบายของหัวหน้าส่วนงาน เช่น รัฐบาล หากมีการกำหนดนโยบายสาธารณะขึ้นนำมาบังคับใช้ อาจจะนำมาซึ่งความเสี่ยงทางการบริหารด้านการเงินระดับประเทศ และหากนโยบายนั้นไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้การกำหนดนโยบายด้านใด ๆ ออกมาใช้ผู้กำหนดนโยบายได้ศึกษาประเด็นและปัจจัยความเสี่ยงมาตั้งแต่แรกเริ่ม แต่ในขั้นตอนการปฏิบัติอาจจะเกิดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากปัจจัยด้านต่างๆ ในระหว่างได้ ควรมีการศึกษาปัจจัยของแต่ละระดับของการปฏิบัติเพื่อการป้องกันและการบริหารความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ อันจะส่งผลต่อการนำนโยบายนั้นไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการบริหารงานด้านต่างๆ

นอกจากนี้ สังคมเรายังอยู่ในโลกที่กว้างใหญ่ สื่อสารได้ทั่วโลกในเพียงวินาทีเดียว ประกอบกับในปัจจุบันมีเหตุการณ์ร้ายแรงเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดสภาวะความเสี่ยงในการดำรงชีวิตประจำวัน จนอาจถือได้ว่ามีความเสี่ยงทุกวินาทีในการดำรงชีวิต ในขณะที่ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ การเมือง ภัยธรรมชาติ ภัยทางเทคโนโลยีและความเสี่ยงรูปแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นทุกวัน ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ การเรียนรู้จากความสูญเสียของผู้อื่น สามารถนำมาใช้ในการบริหารความเสี่ยงขององค์กรตนเองได้เช่นกัน ผู้บริหารจึงควรมีความเข้าใจพื้นฐานในการบริหารความเสี่ยงและจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำพาองค์กรก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง ความเสี่ยงที่ไม่ได้รับการจัดการที่

เหมาะสม อาจนำไปสู่ความเสี่ยงอีกอย่างหนึ่ง ผลกระทบนี้อาจต่อเนื่องจนทำให้องค์กรเผชิญกับโอกาสความสูญเสียที่มิโหลพรได้ การบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพควรเริ่มจากความเข้าใจในความหมายและประเภทของความเสี่ยง เพื่อที่จะได้เลือกวิธีการประเมินและวิธีการจัดการความเสี่ยงให้เหมาะสมกับความเสี่ยงแต่ละประเภทได้

การกำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการบริหารความเสี่ยง ถือเป็นอีกปัจจัยสำคัญสำหรับการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ เมื่อมีความเข้าใจแล้วว่า ความเสี่ยงคืออะไร เราก็สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม การกำหนดวัตถุประสงค์ของการบริหารความเสี่ยงไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้องค์กรแบกรับความเสี่ยงที่ต่ำเกินไปซึ่งทำให้ต้นทุนค่าเสียโอกาสเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ขั้นตอนหลักของการบริหารความเสี่ยงเกี่ยวกับองค์กรที่คาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความผิดพลาดในการประเมินโอกาสหรือขนาดของความสูญเสียส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร การประเมินความเสี่ยงที่ต่ำไปอาจจะเป็นผลให้องค์กรแบกรับความเสี่ยงเอาไว้เองมากเกินไป และการประเมินความสูญเสียไว้สูงไปอาจเป็นผลทำให้องค์กรมีต้นทุนในการบริหารความเสี่ยงที่มากเกินไปจนความจำเป็น

เนื่องจากความเสี่ยงเป็นความเสี่ยงที่สำคัญที่ทุกองค์กรต้องเผชิญ และวิธีการในการจัดการความเสี่ยงมีความยุ่งยากซับซ้อน ความผิดพลาดและความไม่แน่นอนทางการดำเนินงานนำมาซึ่งความเสี่ยงต่อองค์กร เช่น กระบวนการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดการบันทึกข้อมูลทางการเงินผิดพลาด หากองค์กรขาดกระบวนการตรวจสอบที่ดีด้วย ความผิดพลาดเหล่านี้สามารถนำไปสู่ความสูญเสียทางการเงินที่

สูงมากต่อองค์กรได้ เป็นต้น นอกจากความผิดพลาดในเรื่องของกระบวนการดำเนินงานภายในแล้ว ความเสี่ยงจากการดำเนินงานยังอาจเป็นผลมาจากโครงสร้างของระบบองค์กร ความผิดพลาดของบุคลากร และผลกระทบจากเหตุภายนอก ความเสี่ยงจากการดำเนินงานนั้นมีความสำคัญกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กรเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะสามารถนำมาซึ่งความเสี่ยงหลาย ๆ ด้าน ของทุกองค์กร ทั้งองค์กรทางการศึกษาก็เช่นเดียวกัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาระดับสูง ที่มีส่วนสำคัญในการผลิตกำลังคนของประเทศ องค์ความรู้ด้านการวิจัย การบริหารวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ การบริหารมหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพทางการศึกษาและมีการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องจึงต้องมีการคำนึงถึงปัจจัยความเสี่ยง แต่ การ จะ พั ฒ น า คุ ณ ภ า พ ก า ร ศึ ก ษ า ระดับอุดมศึกษา ต้องอาศัยทรัพยากรจำนวนมากในแต่ละปี รัฐบาลให้การสนับสนุนงบประมาณรายจ่ายประจำปีจำนวนมากในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นไปตามปณิธาน พันธกิจ วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ต่างๆ โดยการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติและกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ต้องคำนึงถึงปัจจัยที่อาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านต่างๆ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อมหาวิทยาลัยมากเกินไป นอกจากนี้ การที่มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐหรือเป็นมหาวิทยาลัยนอกระบบ ซึ่งจะมีอำนาจในการบริหารจัดการตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย การใช้เงินรวมถึงการแสวงหาผลประโยชน์จากบางกลุ่ม ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและกระทบถึงค่าเล่าเรียนของผู้เรียนอย่างไม่เป็นธรรม อีกทั้งหากเกิด

ปัญหาด้านการบริการจัดการศึกษาหรือคุณภาพที่ไม่ได้มาตรฐานและรัฐไม่ได้รับรู้และเข้าไปช่วยเหลือได้ทันท่วงที ก็จะทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เรียนโดยตรงได้

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีนโยบายบริหารความเสี่ยง เพื่อให้คณะ ส่วนงานและหน่วยงานภายในต่างๆ นำไปใช้บริหารความเสี่ยงซึ่งคณะครุศาสตร์ได้นำระบบการบริหารความเสี่ยงมาใช้ในการบริหาร โดยการบริหารปัจจัยและการควบคุมกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการดำเนินต่างๆ เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละด้านที่คณะครุศาสตร์จะเกิดความเสียหายหรือขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ให้ระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับองค์กรยอมรับได้ โดยคำนึงถึงการบรรลุเป้าหมายขององค์กรตามแผนยุทธศาสตร์และแนวทางในการบริหารคณะครุศาสตร์ที่ได้ผ่านความเห็นชอบจากมหาวิทยาลัยให้ประสบผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดและเป้าหมายที่กำหนดไว้และเป็นการส่งเสริมให้คณะครุศาสตร์มีระบบการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) โดยกำหนดนโยบายความเสี่ยงของคณะครุศาสตร์ ไว้ดังนี้

๑. เป็นการเตรียมการของคณะครุศาสตร์เพื่อวางแผนป้องกันความสูญเสียที่จะเกิดขึ้น

๒. ลดความกังวลของบุคลากรและผู้บริหารที่อาจมีผลให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง

๓. เป็นการวางแผนเพื่อรองรับเหตุการณ์เมื่อเกิดการสูญเสียขึ้น

๔. เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก

๕. เพื่อให้ฝ่ายบริหาร/ฝ่ายปฏิบัติการ เข้าใจหลักการและกระบวนการบริหารความเสี่ยง

๖. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้รับทราบ ขั้นตอนและกระบวนการในการวางแผนบริหาร ความเสี่ยง

๗. เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร และสร้างความเข้าใจ ตลอดจนเชื่อมโยงการ บริหารความเสี่ยงกับยุทธศาสตร์ของคณะครุ ศาสตร์

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารความเสี่ยงในคณะคณะครุ ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารความ เสี่ยงของคณะครุศาสตร์ และเพื่อเป็นประโยชน์ ต่อการบริหารจัดการศึกษาของคณะครุศาสตร์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับความเสี่ยงใน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย

๒. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดทำ การบริหารความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขต โดยบริหารความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใน ๖ ประเด็น ดังนี้ ๑) ความเสี่ยงด้านการเงิน ๒) ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน ๓) ความเสี่ยงด้าน กลยุทธ์/ยุทธศาสตร์ ๔) ความเสี่ยงด้าน เทคโนโลยี/การสื่อสาร ๕) ความเสี่ยงด้านการ เรียนการสอน และ ๖) ความเสี่ยงด้านความ มั่นใจทางการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย คณบดี รองคณบดี หัวหน้า ภาควิชา หัวหน้าสาขาและอาจารย์ประจำคณะ ครุศาสตร์ ทั้งส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัย สงฆ์ จำนวนรวม ทั้งสิ้น ๕๐๐ รูป/คน การเลือก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บ ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) โดย เก็บตัวอย่างจากคณบดี รองคณบดี หัวหน้า ภาควิชา หัวหน้าสาขาและอาจารย์ประจำคณะ ครุศาสตร์ ทั้งส่วนกลาง วิทยาเขตและวิทยาลัย สงฆ์ จำนวน ๘๖ รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อ รวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นตาม วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการศึกษา โดย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๕ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูล ทัวไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งทางวิชาการ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยและ การได้รับความรู้เรื่องความเสี่ยง

ส่วนที่ ๒ เป็นคำถามความคิดเห็น เกี่ยวกับกระบวนการบริหารความเสี่ยงมีลักษณะ เป็นแบบประเมินค่า (Ration Scale) โดยใช้ มาตราวัดข้อมูล ประเภทมาตราเรียงลำดับ (Ordinal scale) โดยมีเกณฑ์การวัดโอกาสที่จะ เกิดความเสี่ยง คือ

๔ หมายถึง สูงมาก มีโอกาสที่เกิดขึ้น เกือบทุกครั้ง

๓ หมายถึง สูง มีโอกาสในการ เกิดขึ้นค่อนข้างมาก

๒ หมายถึง น้อย มีโอกาสเกิดขึ้น บางครั้ง

๑ หมายถึง น้อยมาก มีโอกาสเกิดขึ้นแต่นาน ๆ ครั้ง

เกณฑ์มาตรฐานพิจารณาเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยที่คำนวณใช้หลักของ Millers กำหนดขนาดของชั้นจากค่าคะแนนเฉลี่ยช่วงชั้น ((Weight Mean Score) ดังนี้

$$\begin{aligned}\text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด}-\text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{๕-๑}{๔} = ๐.๗๕\end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย ๐.๐๑ - ๐.๗๕ หมายถึง ความเสี่ยงน้อยมาก

คะแนนเฉลี่ย ๐.๗๖ - ๑.๕๐ หมายถึง ความเสี่ยงน้อย

คะแนนเฉลี่ย ๑.๕๑ - ๒.๒๖ หมายถึง ความเสี่ยงสูง

คะแนนเฉลี่ย ๒.๒๗ - ๓.๐๐ หมายถึง ความเสี่ยงสูงมาก

ระดับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดจากความเสี่ยง

๔ หมายถึง สูงมาก ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยง

๓ หมายถึง สูง ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยง

๒ หมายถึง น้อย พอยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุม

๑ หมายถึง น้อยมาก ยอมรับได้ ไม่ต้องมีการจัดการเพิ่มเติม

ระดับความเสี่ยงของคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้

กำหนดเกณฑ์โดยวัดระดับของความเสี่ยง ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑.๐๐ - ๒.๒๕ มี

ความเสี่ยงน้อยมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๒๖ - ๔.๕๐ มี

ความเสี่ยงน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๑ - ๖.๗๕ มี

ความเสี่ยงสูง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๖.๗๖ - ๘.๐๐ มี

ความเสี่ยงสูงมาก

ตารางแสดงการจัดระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง

โอกาสที่จะเกิด	ระดับ	ความหมาย
น้อยมาก	๑	มีโอกาสดังเกิดขึ้นแต่นาน ๆ ครั้ง
น้อย	๒	มีโอกาสดังเกิดขึ้นบางครั้ง
สูง	๓	มีโอกาสในการเกิดขึ้นค่อนข้างมาก
สูงมาก	๔	มีโอกาสที่เกิเกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง

ตารางแสดงการจัดระดับผลกระทบ

โอกาสที่จะเกิด	ระดับ	ความหมาย
น้อยมาก	๑	ยอมรับได้ ไม่ต้องมีการจัดการเพิ่มเติม
น้อย	๒	พอยอมรับได้ แต่ต้องมีการควบคุม
สูง	๓	ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องจัดการความเสี่ยง
สูงมาก	๔	ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยง

ตารางแสดงการประมาณระดับความเสี่ยง

ระดับของโอกาสที่จะ เกิดความเสี่ยง	ระดับผลกระทบ			
	๑	๒	๓	๔
	ยอมรับได้	ยอมรับได้ มีการควบคุม	ไม่สามารถยอมรับได้ ต้อง จัดการความเสี่ยง	ไม่สามารถ ยอมรับได้ เร่ง จัดการความเสี่ยง
(๑) เกิดขึ้นนาน ๆ ครั้ง	๑ (๑)	๒ (๑)	๓ (๑)	๔ (๑)
(๒) เกิดขึ้นบางครั้ง	๑ (๒)	๒ (๒)	๓ (๒)	๔ (๒)
(๓) เกิดขึ้นค่อนข้างสูง	๑ (๓)	๒ (๓)	๓ (๓)	๔ (๓)
(๔) เกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง	๑ (๔)	๒ (๔)	๓ (๔)	๔ (๔)

๑ หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (๑) ระดับผลกระทบ เช่น โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง ๑ ระดับผลกระทบ (๑) หมายถึง มีความเสี่ยงระดับน้อยมาก สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ ไม่ต้องจัดการกับความเสี่ยง

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยจึงมีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยง โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ตรวจสอบเนื้อหา และโครงสร้างแบบสอบถาม ซึ่งมีข้อเสนอแนะ และได้ปรับปรุงแบบสอบถาม

๒. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยได้ทำการทดสอบความเชื่อมั่น ใช้ข้อมูลในการทดสอบ จำนวน ๓๐ ชุด กับกลุ่ม

ตัวอย่างเป้าหมาย (Try - Out) แล้ว นำแบบสอบถามส่วนที่ ๒ คือ คำถามเกี่ยวกับความเสี่ยงมาหาความเชื่อมั่น โดยวิธีของ Cronbach's Alpha (ศิริชัย พงษ์วิชัย, ๒๕๕๐, หน้า ๑๕๐) ในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยขอความร่วมมือจากคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ของคณะครุศาสตร์ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น ๘๖ ชุด โดยจะดำเนินการในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและระดับผลกระทบ ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย (Mean) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ด้วยสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดค่าโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย กับค่าระดับของผลกระทบที่เกิดจากความเสียหาย โดยเกณฑ์ในการจัดลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ศึกษาการบริหารความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ผู้ศึกษาขอสรุปผลที่เป็นประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริหารคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ จากการศึกษาพบว่าผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ เป็นบรรพชิต ๔๕ รูป เป็นคฤหัสถ์ ๔๑ คน มีอายุระหว่าง ๕๑-๖๐ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นส่วนใหญ่ มีตำแหน่งวิชาการ อาจารย์เป็นส่วนใหญ่ มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานในมหาวิทยาลัยมาเป็นเวลา ๑๑-๑๕ ปี และได้รับความรู้เรื่องการบริหารความเสี่ยงในช่วง ๑-๓ ครั้ง

๒. การวิเคราะห์การบริหารความเสี่ยงของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากการศึกษา พบว่า การบริหารความเสี่ยงของ คณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยครั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นข้อคำถามเป็น ๖ ประเด็น คือ ด้านการเงิน ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน ด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร ด้านการเรียนการสอน และด้านความมั่นใจทางการศึกษา เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นได้ ดังนี้ ๑. ด้านการเงิน โดยรวมมีความเสี่ยงในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๕๖ ๒. ด้านกลยุทธ์ โดยรวมมีความเสี่ยงในระดับน้อยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑.๘๐ ๓. ด้านการดำเนินงาน โดยรวมมีความ

เสี่ยงในระดับน้อยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑.๔๗ ๔. ด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร โดยรวมมีความเสี่ยงในระดับน้อยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑.๙๘ ๕. ด้านการเรียนการสอน โดยรวมมีความเสี่ยงในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๒.๓๐ และ ๖. ด้านความมั่นใจทางการศึกษา โดยรวมมีความเสี่ยงในระดับน้อยมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๑.๐๐

๓. แนวทางในการจัดทำการบริหารความเสี่ยง เมื่อพิจารณาประเด็นความเสี่ยง ๖ ด้านแล้ว ควรมีแนวทางในการบริหารปัจจัยและการควบคุมกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหายหรือขาดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลโดยเฉพาะด้านการเงินและด้านการเรียนการสอน ควรหาแนวทางในการลดระดับความเสี่ยงและขนาดของความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นให้อยู่ในระดับที่ส่วนงานยอมรับได้

อภิปรายผล

จากการค้นพบในการศึกษา เรื่อง “ศึกษาการบริหารความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” พบว่า

๑. ความเสี่ยงด้านการเงินของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การแสดงความคิดเห็นในภาพรวมการบริหารความเสี่ยงด้านการเงิน มีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อย แสดงว่าการบริหารงานของคณะครุศาสตร์สามารถยอมรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่ต้องมีการควบคุมการปฏิบัติงานในรายละเอียด

๒. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การแสดงความคิดเห็นในภาพรวมด้าน

กลยุทธ์ มีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยมาก แสดงว่าการบริหารงานด้านกลยุทธ์ของคณะครุศาสตร์สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ โดยไม่ต้องการจัดการและการควบคุมเพิ่มเติมงานดังกล่าว

๓. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การแสดงความคิดเห็นในภาพรวมด้านการดำเนินงาน มีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยมาก แสดงว่าการบริหารงานด้านการดำเนินงานของคณะครุศาสตร์ สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ โดยไม่ต้องการจัดการและการควบคุมเพิ่มเติมงานดังกล่าว

๔. ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยี การสื่อสารของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การแสดงความคิดเห็นในภาพรวมด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร มีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยมาก แสดงว่าการบริหารงานด้านเทคโนโลยี การสื่อสารของคณะครุศาสตร์สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ โดยไม่ต้องการจัดการและการควบคุมเพิ่มเติมงานดังกล่าว

๕. ความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การแสดงความคิดเห็นในภาพรวมด้านการเรียนการสอน มีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อย แสดงว่าการบริหารงานของคณะครุศาสตร์สามารถยอมรับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่ต้องมีการควบคุมการปฏิบัติงานในรายละเอียด

๖. ความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษา การสื่อสารของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การแสดงความคิดเห็นในภาพรวมด้านความมั่นใจทางการศึกษา มีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยมาก แสดงว่าการบริหารงานด้านความมั่นใจทางการศึกษา ของคณะครุศาสตร์ สามารถยอมรับความ

เสี่ยงได้ โดยไม่ต้องการจัดการและการควบคุมเพิ่มเติมงานดังกล่าว

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ มนสิชา แสงวัง ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า การบริหารความเสี่ยงทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงาน และด้านกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ มีความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสามารถยอมรับความเสี่ยงได้ แต่ต้องมีการควบคุมการปฏิบัติงานในด้านดังกล่าว และสอดคล้องกับการศึกษาของ อังคณา ศรีสวัสดิ์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง การยอมรับกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการที่ส่งผลต่อโอกาสที่เกิดความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการ ของบริษัทบริหารสินทรัพย์กรุงเทพพาณิชย์จำกัด (บสภ) พบว่า การปฏิบัติตามกระบวนการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติการในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับการปฏิบัติการบางครั้ง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ในด้านกำหนดนโยบายด้านกระบวนการและวิธีการปฏิบัติการ และด้านระบบสนับสนุนมีระดับการปฏิบัติบางครั้งเช่นกัน ส่วนด้านธรรมาภิบาลในองค์กรมีระดับการปฏิบัติประจำสม่ำเสมอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ ช่วยตระกูล ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า แนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษาควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงส่วนร่วมภาคี คือ ชุมชน ผู้ปกครอง และ

ผู้ประกอบการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี จ้วนหอม ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยความเสี่ยง กับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ ๑ พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยเรียงความเสี่ยง ด้านวัสดุทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านประสิทธิภาพทางการเงิน ด้านปัญหาเศรษฐกิจ ด้านผลผลิตและบริการ ด้านบุคลากร ด้านเทคโนโลยี ด้านสังคมและวัฒนธรรม และด้าน โครงสร้างนโยบายสถานศึกษา ตามลำดับ

๗. แนวทางการบริหารความเสี่ยง ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อันดับแรกควรจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงโดยให้ความสำคัญต่อความเสี่ยงด้านการเงิน โดยเฉพาะการขออนุมัติเบิกจ่ายเงินในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ต่อหน่วยงานต้นสังกัดให้ได้รับตามกำหนด ระยะเวลาที่ตั้งไว้ในแผนอันจะทำให้งานไม่บรรลุ อีกทั้งการตัดสินใจด้านการใช้จ่ายงบประมาณไม่ เป็นไปตามแผนไม่ถูกต้อง และความเสี่ยงด้านการเรียนการสอน โดยเฉพาะการดูแลความปลอดภัยให้กับนิสิต และการให้บริการวิชาการ แก่ชุมชน และหน่วยงานภายนอกคณะครุศาสตร์ **ข้อเสนอแนะในการวิจัย**

ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหาร ความเสี่ยงของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนี้

การบริหารความเสี่ยงของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกัน และลดสาเหตุที่จะเกิดความเสี่ยง โดยให้ระดับ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดขึ้นอยู่ใน ระดับที่คณะครุศาสตร์สามารถยอมรับได้ โดย คำนึงถึงวัตถุประสงค์ นโยบายและภารกิจของ คณะครุศาสตร์ ที่ปฏิบัติสอดคล้องกับ

มหาวิทยาลัย ซึ่งจากการค้นพบครั้งนี้ ความเสี่ยง ของคณะครุศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับน้อยมาก ในแต่ละด้านของการค้นพบ มีบางด้านที่อยู่ใน ระดับน้อย ซึ่งต้องมีกิจกรรมควบคุมในการ ปฏิบัติในทุกด้าน เพื่อเลือกใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อการบริหารความเสี่ยงของคณะครุศาสตร์และ เสนอแนะเป็นรายด้าน ดังต่อไปนี้

๑. ความเสี่ยงด้านการเงิน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรพิจารณาควบคุมให้สามารถยอมรับ ได้ โดยเฉพาะประเด็นคณะครุศาสตร์มีภาวะ ความเสี่ยงจากการขาดกระแสเงินสดที่เพียงพอ ในการดำเนินงาน ประเด็นคณะครุศาสตร์มีภาวะ ความเสี่ยงที่จะไม่ได้รับเงินตามระยะเวลา ทำให้ มีปัญหาด้านการเบิกจ่ายเงิน และประเด็นใน อนาคตคณะครุศาสตร์มีภาวะความเสี่ยงด้าน งบประมาณรายรับที่ไม่พอเพียงกับรายจ่าย

๒. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรพิจารณารักษาระดับความเสี่ยงโดย ไม่ต้องการจัดการเพิ่มเติม โดยเฉพาะประเด็น คณะครุศาสตร์มีภาวะความเสี่ยงต่อการส่งเสริม และพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้และสื่อ อุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ประเด็นคณะครุศาสตร์มีภาวะความเสี่ยงต่อ จำนวนอาจารย์ผู้สอน (ประจำ) ที่เป็นไปตาม เกณฑ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กำหนด

๓. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรพิจารณารักษาระดับความเสี่ยงโดย ไม่ต้องการจัดการเพิ่มเติม โดยเฉพาะประเด็น งานวิจัยของคณะครุศาสตร์มีภาวะความเสี่ยงใน ด้านความมีคุณภาพและความเป็นเลิศของคณะ และประเด็นการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มาตรฐานสากลของคณะครุศาสตร์

๔. ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีการสื่อสาร คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรพิจารณารักษาระดับความเสี่ยงโดยไม่ต้องการจัดการเพิ่มเติม โดยเฉพาะประเด็นข้อมูลสารสนเทศของคณะครุศาสตร์ และประเด็นคณะครุศาสตร์มีภาวะความเสี่ยงนำระบบสารสนเทศมาใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ที่เป็นระบบและต่อเนื่อง

๕. ความเสี่ยงด้านการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรพิจารณาควบคุมให้สามารถยอมรับได้ โดยเฉพาะประเด็นคณาจารย์ใช้เวลาในการเรียนการสอนในการทำงานนอกภารกิจ ประเด็นคณาจารย์มีภาวะความเสี่ยง ด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะในการเขียนโครงสร้างรายละเอียดรายวิชา และประเด็นคณาจารย์มีภาวะความเสี่ยงในการนำผลการวิจัยมาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนรู้

๖. ความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรพิจารณารักษาระดับความเสี่ยงโดยไม่ต้องการจัดการเพิ่มเติม โดยเฉพาะประเด็นคณะครุศาสตร์มีภาวะความเสี่ยง ด้านระบบการดูแลความปลอดภัยให้บัณฑิต และประเด็นคณะครุศาสตร์มีภาวะความเสี่ยง การให้บริการวิชาการกับหน่วยงานภายนอก

คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรนำผลการศึกษาคำนี้ไปพิจารณาประกอบการตัดสินใจในระดับยุทธศาสตร์การบริหารคณะครุศาสตร์ เพื่อปรับปรุงและกำหนดทิศทางในการพัฒนาคณะครุศาสตร์ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากการศึกษาการบริหารความเสี่ยงในคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้ง ๖ ด้าน จึงขอเสนอแนะไว้ ดังนี้

๑. คณะครุศาสตร์ ควรศึกษา ประเด็นและปัจจัยความเสี่ยงด้านอื่น ๆ เช่น ด้านวัสดุทรัพยากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจ ด้านผลผลิตและบริการ ด้านบุคลากร ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านโครงสร้างและนโยบาย ด้านการเมืองและกฎหมาย ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นโยบายของมหาวิทยาลัย ที่สามารถบริหารจัดการตัวเองได้

๒. ควรศึกษาการกำหนดระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ในแต่ละด้าน โดยกำหนดให้สอดคล้องกับโครงการและกิจกรรมของคณะครุศาสตร์ เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดการความเสี่ยงในแต่ละด้านของคณะครุศาสตร์ต่อไป

บรรณานุกรม

เจนเนตร มณีนาถ และคณะ. การบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรจากหลักการสู่ ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: ไฟนอลการพิมพ์, ๒๕๕๐.

Siri Thongsiri. Enterprise Risk Management and Internal Control Framework. Bangkok, 2003 Accessed on 7 March 2015. Available from <http://www.ozthaialumni.in.th/do>

University of Cambridge. University Offices. (2015). Risk management. [Online]. Available : <http://www.admin.cam.ac.uk/offices/secretariat/risk/>